

DIVADLO LÁSKY

(Georges de Porto-Riche: Minulost. Hra o čtyřech dějstvích. Přeložila L. Spišková. Režie V. Novák. Scénická výprava J. M. Gottlieb. Stavovské divadlo dne 8. dubna)

Za ustavičného jednání o principech nové tvorby podivuhodnou logikou dochází k odbytým a špatným premiérám. Nesejde na tom, kdy byla Minulost napsána, jejím časem jsou nebezpečná léta klimaktéria. Pro tento nezajímavý stav Porto-Riche zapomenul na svět a chodí od pohlavnosti k pohlavnosti, aby je seřadil v maličkou příhodu a veliký sled vzdechů, pištění a blekotání. Porto-Riche bývá nazýván anatomem citu. E. Konrád v článku Don Juan liberalismu praví o něm, že je výlučným dramatikem pohlavního vitalismu, a dít dále: „Mravní názor, který je snášenlivý (k pohlavní mravnosti), uvolňuje pole novému druhu umění, který zároveň je druhem toho času jedině možným, protože pohlavní život v obecném rozptýlení myslí je jediný námět, jenž bude vždy všechny zajímati, a tak jediný skýtá divadlu to, čeho nezbytně potřebuje: kolektivní cit.“ Zdá se mi, že snášelivý názor neuvolňuje žádného pole novému druhu dramatického umění, ale naopak, že všechny dramatické záměry hatí. Kdyby byl Porto-Riche zaujat pro pohlavní rozkoše nebo pro pohlavní čistotu, snad by mohlo vzniknouti něco dramatického, avšak autor je liberální, nesoudí, jen pro podřeknutí smilníkovo nedošlo k nové lásce. Ovšem i kdyby toho nebylo, druhořadé umění básníkovo muselo by se zmnohonásobiti, aby svedlo obecné rozptýlení myslí ve svůj chudácký námět, v pouhý bod ve světě práce a bojujících zájmů. Kolektivní cit nevznikal a nevznikne z pohlavnosti ani žité ani okukované, naopak, nad pohlavnost není nic rozkladnějšího. Není-li opravdu důvodu, abychom mlčeli o různých fyziologických úkonech, můžeme ve své „chudičké“ době (jež doposud se otrásá hlasem válek a pádem několika císařství, zatímco bůhví-jaká rána jižjiž se na ni snáší) urobiť si několik nových typů dramatických. Zajisté nebylo by nevkusnější hráti

místo o pohlavní statečnosti o velikolepém žroutu a o ob-
žerství.

Ani formálně Porto-Riche nepřináší nic kladného, starý tvar konvenčního dramatu otupený bláhovou sebedůvěrou nikoho nezajímal a nikoho nepoučil. Režie zvyšovala teploturu hry až k horečce, ovšem blábolení milenců, ač se stalo pravděpodobnější, bylo tím méně snesitelné. Jedině panu Hurtovi a pí Engelbertové bylo dopřáno trochu klidu k lidské řeči, a tu ještě Moric lámal slova, aby zachoval jednotu hysteričnosti. Paní Engelbertová je snad již odsouzena až do konce hráti Otýlie, aniž někdo ví, není-li to křivda. Dominika pí Naskové v období klidu vedla si herecky ryze, pan Jičínský ani tehdy. Pánové Kohout, Wiesner a Rašilov bystrou rozmluvou vnesli do nudné hry něco živosti. Gottliebova scéna zcela nevýtvarná podobala se v I. a II. dějství podušce.

Zdá se, že Minulost byla hrána jen proto, že byla přeložena dámou, jež umí francouzsky.